

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Podsekretarz Stanu

DL-I-070-36/17

dot. BPS/KPCPP-0330-170/17

Warszawa, 27 listopada 2017 r.

464/17

Pan

Robert Mamątow

Przewodniczący Komisji Praw

Człowieka, Praworządności i Petycji

Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Dotyczy Pani Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 28 września 2017 r. dotyczące wyrażenia opinii w sprawie postulatów zawartych w petycji wielokrotnej nazwanej „Stop alienacji rodzicielskiej” (P9-01/17), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W zakresie postulatów odnoszących się do propozycji nowelizacji art. 58 § 1a i art. 107 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682), zwanej dalej „k.r.o.” oraz art. 756¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.”, należy wskazać, że przepisy art. 58 § 1a i art. 107 § 2 k.r.o. w aktualnym brzmieniu, nadanym ustawą z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1062), obowiązują od dnia 29 sierpnia 2015 r. Istota tych przepisów polega na nadaniu priorytetowego znaczenia takiemu rozstrzygnięciu, w którym sąd – orzekając o rozwodzie (separacji) albo wydając orzeczenie opiekuńcze w przypadku rozłączenia rodziców – pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom i to nawet wówczas, gdy nie przedłożyli oni pisemnego porozumienia co do sposobu wykonywania tej władzy. Konstrukcja art. 58 i 107 k.r.o. wskazuje, że w pierwszej kolejności to sami rodzice powinni decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. Z kolei nawet przy braku porozumienia, mając na względzie naturalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd rozstrzygnie o sposobie wspólnego wykonywania przez nich tej władzy. W przypadku gdyby na skutek konfliktu do takiego

porozumienia nie doszło, to jego brak ma mniejsze znaczenie niż prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców. W konsekwencji takich rozstrzygnięć, dziecko będzie mieszkać (naprzemiennie) u każdego z rodziców w okresach wskazanych w orzeczeniu. Dopiero gdy przemawiać będzie za tym dobro dziecka, sąd będzie mógł powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Jeśli więc dobro dziecka nie będzie za tym przemawiało, wydanie orzeczenia o powierzeniu władzy rodzicielskiej tylko jednemu z rodziców nie będzie możliwe. Charakter dokonanej nowelizacji w zakresie prawa materialnego potwierdzają rozwiązania wprowadzone tą samą nowelizacją do Kodeksu postępowania cywilnego, to jest dodane art. 582¹§4, 598²² i 756² k.p.c. Przepisy te zobowiązują sąd do stosowania określonych w nich środków także do orzeczeń, w których sąd określił, że *dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach*. Takie sformułowanie jednoznacznie nawiązuje do omawianych wyżej zmian, wprowadzonych w treści przepisów 58 i 107 k.r.o. Jednocześnie w wyraźny sposób odnosi się do formy pieczy naprzemiennej. Rozwiązania takie były konieczne dla zapewnienia efektywności orzeczeń ustalających, że dziecko będzie mieszkać na przemian u jednego i drugiego rodzica w powtarzającym się cyklu. Ponieważ orzeczenia takie ze swej istoty mają podobny charakter jak orzeczenia o kontaktach z dzieckiem, należało zastosować środki przewidziane dla wykonywania orzeczeń o kontaktach z dziećmi w ramach mechanizmów wymuszających respektowanie rozstrzygnięć o naprzemiennym mieszkaniu dziecka z każdym z rodziców. Obowiązujące rozwiązania realizują zatem cele postulowane petycją.

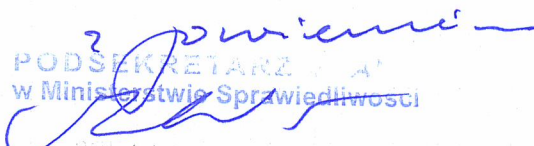
Powyższe względy przemawiają również za negatywną oceną zgłoszonej w petycji propozycji nowelizacji art. 756¹ k.p.c. polegającej na określeniu w tym przepisie sposobu zabezpieczenia w sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem. Należy podnieść, że znowelizowany w/w ustawą art. 756² k.p.c., dotyczący możliwości zagrożenia nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej w postanowieniu zabezpieczającym wskazuje, że zasady pieczy naprzemiennej mogą być zastosowane w czasie trwania postępowania (§ 1 pkt 3), co ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania przez dziecko więzi z obydwójgiem rodziców i realizuje tym samym oczekiwania petycji. Nie jest także celowa zmiana tego przepisu poprzez określenie terminu do rozpoznania wniosku o zabezpieczenie, albowiem uregulowanie obejmujące to zagadnienie zawiera już art. 737 k.p.c.

W odniesieniu do zgłoszonego w petycji postulatu nowelizacji art. 106 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.) oraz art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.) należy zwrócić uwagę na funkcjonujące w obowiązującym stanie prawnym regulacje mające na celu zabezpieczenie, a w dalszej kolejności egzekwowanie kontaktów z dzieckiem. Regulacje te zawierają przepisy art. 598¹⁵ – art. 598²¹ k.p.c. Prawnokarna reakcja państwa na zachowania społecznie szkodliwe stanowi środek *ultima ratio*, co oznacza, że prawo karne z właściwym sobie katalogiem sankcji wkracza dopiero wówczas, gdy mamy do czynienia z poważnymi zamachami na dobra społeczne lub jednostki, gdy instrumenty społeczno – ekonomiczne lub prawne przewidziane w normach innych gałęzi prawa okazują się nieskuteczne. Prawo karne stanowi o sankcji za naruszenie prawa, nie służy natomiast kształtowaniu prawidłowych relacji rodzinnych.

Skuteczność wykonywania orzeczeń wydanych w przedmiocie kontaktów z dzieckiem powinna być zapewniona przede wszystkim przez regulacje przyjęte na gruncie prawa rodzinnego. Dopiero w sytuacji braku możliwości wypracowania dostatecznych rozwiązań cywilnoprawnych w tym zakresie, w dalszej kolejności niezbędne byłoby rozważenie zasadności wprowadzenia regulacji karnych, które zakresem penalizacji obejmowałyby zachowania polegające na utrudnianiu lub udaremnianiu kontaktów z dzieckiem.

Problematyka ta wymaga uwzględnienia, wynikających z zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji, obowiązków prawodawcy, do których należy przyjmowanie danej regulacji wówczas, gdy jest niezbędna dla ochrony określonego dobra prawnego, z którym jest powiązana, nakaz kształtowania danej regulacji w sposób zapewniający osiągnięcie zamierzonych celów, warunek zachowania proporcji między efektami wprowadzonej regulacji a ciężarami czy niedogodnościami wynikającymi z niej dla obywateli. Zasada ta szczególnie nacisk kładzie na adekwatność celu i środka użytego do jego osiągnięcia. Oceniając pod tym kątem ewentualną ingerencję prawnokarną w sferę życia rodzinnego należy uwzględnić fakt, że podłożem zdarzeń, jakie miałyby być penalizowane, jest konflikt między rodzicami. Stąd najbardziej pożądane byłoby podjęcie działań, które doprowadziłyby do pogodzenia konkurencyjnych interesów stron, uwzględniając przy tym nadrzędne dobro dziecka.

Na zakończenie pragnę wskazać, że przywołana pismem petycja była również przedmiotem rozpatrzenia przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Jej autor został zawiadomiony o sposobie jej załatwienia wraz z uzasadnieniem w dniu 6 lipca 2017 r.

PODSEKRETARZ
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Marcin Warchoń

